

A szóbeli szövegalkotási képesség fejlesztésének rendszere a földrajz órákon

Projektnapló

Készítették: Horváth Ádám, Magyar Anett, Szűcs Rita, Vásárhelyi Dalma IV. éves földrajz szakos tanárjelöltek, osztatlan tanárképzés, 2017

Bevezetés

Mennyire járul hozzá napjainkban a közoktatási intézményekben folyó oktatási, nevelési munka a szóbeli szövegalkotási képesség fejlesztéséhez? A szóbeli megnyilvánulás javítása kapcsán a földrajz órák milyen szerepet tudnak betölteni, milyen fejlesztési lehetőségek állnak rendelkezésünkre mint földrajztanár? A projektünk során a fent feltett kérdéseinkre kerestük a választ, különböző módszerek és eszközök segítségével.

Ennek során fontosnak tartottuk, hogy a fejlesztési terv elkészítéséhez legyenek olyan adataink, melyek aktuálisak és többféle intézményre kiterjedők mind tanulói, mind tanári szempontból. Ugyanis úgy gondoltuk mindkét féltől szeretnénk információkat gyűjteni, hogy a szóbeli szövegalkotás képességére mekkora hangsúlyt fektetnek a közoktatásban, és milyen elképzeléseik vannak a fejlesztési lehetőségekről. Ennek megvizsgálását több módszerrel gondoltuk el, hogy minél pontosabb képet kapjunk, ezért kérdőíveket készítettünk, melyeket kiértékelünk a szakirodalom tanulmányozása és saját tapasztalataink tükrében. Emellett pedig tanárokat is megkérdeztünk, mivel úgy vélekedtünk, hogy ezáltal részletesebb és bővebb információhoz tudunk jutni. A kiértékelés és összevetés után grafikusán – például diagramok segítségével – is ábrázoltuk több aspektusból, hogy az így kapott eredmények és a szakirodalom további segítségével el tudjuk kezdeni a fejlesztési tervünk készítését.

A fejlesztési tervünk készítésekor az előbbieket figyelembevétele mellett az életkori sajátosságokat és a széleskörű eszközhasználatot vettük még figyelembe a leginkább. Mivel lényeges, hogy a tanár az ismeretek meglétén túl a lehető legtöbb módszert és eszközt ismerje, illetve tudatában legyen ezek megfelelő használatának. Ezenfelül a diákok számára is fontos, hogy olyan tudásra tegyenek szert, melyeket mind az iskola falai között, mind azonkívül kamatoztatni tudnak. A megfelelő kommunikációs készség kialakítása nemcsak a földrajzhoz kapcsolódó tudás miatt lényeges, hanem a mindennapi életben is szükségük van erre a diákoknak. A 2012-es NAT-ban is szerepel ennek fejlesztése, a kulcskompetenciák között, az anyanyelvi kommunikáció kapcsán. Projektünket a prezentációs technikák különböző módon történő alkalmazásával szeretnénk előadni, melynél a koherencia megléte mellett, az illusztrációk meglétére, minőségére, sokféleségére is hangsúlyt helyezünk.

A projekt megtervezése, kivitelezése

Projektünk első lépése a projektterv elkészítése volt, amit még szeptemberben elvégeztünk. Első megbeszélésünkön megvitattuk egymás között az elkészítendő feladatokat, és azok elkészítésének határidejét. Igyekeztünk úgy elosztani a feladatokat, hogy mindenkinek legyen felelőssége az egyes munkafolyamatokban. Ugyanakkor fontosnak tartottuk a projekt során, hogy mindegyikünk részt vegyen a projekt egészében, azáltal, hogy a csapattagok segítsék a munkafolyamatért felelősek munkáját. Ezt segítették a személyes találkozások, amelyek a

projektnapló elkészítéséig rendszeresek voltak, az összes feladat kapcsán történt személyes konzultáció. Emellett az interneten folyamatosan osztottunk meg egymással szakirodalmakat, valamint az egyes feladatokhoz köthető eredményeket is elektronikus felületen közöltük.

A szakirodalmak feltérképezése mellett elkezdtük a kérdőívek elkészítését is. Csoportmegbeszélést tartottunk, amely során összeállítottuk a felhasznált kérdéssort, majd interneten közzétettük. Összesen 22 fő töltötte ki. A kitöltőktől szerzett adatok mellett Dalma jóvoltából tanárok véleményét is megláthattuk a téma kapcsán. A kérdőívek kiértékelését Ádám és Rita végezte el, Anett pedig grafikusán ábrázolta a kapott eredményeket.

Mindezek után megkezdtük a projektnapló megtervezését és kivitelezését. Ennek kapcsán a napló egyes elemeiért azok voltak felelősek, akik az adott feladatot, tartalmi elemet a leginkább átlátták, ugyanakkor a találkozók alkalmával és az interneten megtörtént az ötletek cseréje, valamint a projektnapló egyes részeinek átolvasása a csapattagok által.

Szakirodalmi háttér

A kommunikációs kompetenciák közé soroljuk a szóbeli kifejezőképességet. A szóbeli kifejezőképesség a földrajzórán főleg a témában feltett kérdések, kritikák megfogalmazása, véleménynyilvánítás, érvelés formájában valósul meg, de ide soroljuk azokat az eseteket is, amikor a diákok elmondják saját elképzeléseiket, előadást tartanak, konzultálnak a társaikkal, vagy feladatmegbeszélést tartanak. A szóbeli szövegalkotási képességet különböző módszerekkel tudjuk fejleszteni. Ezek lehetnek egyéni vagy csoportos módszerek, drámapedagógiai módszerek, de kiválóan alkalmas erre a célra a prezentációkészítés és a projektmunka is.

Az egyéni szóbeli módszerek közé soroljuk a leírást, a kiselőadást és az interjú- és riportkészítést. A csoportos szóbeli módszerek közé tartoznak az esetelemzés, az ítéletalkotás és döntéshozatal, az érvelés, a vita és a disputa.

A drámapedagógiai módszerek célja, hogy a diákok olyan kommunikációs formák megismerésének terén fejlődjenek, amelyek bizonyos helyzetek elképzelésével és szerepek átélésével kapcsolatosak. Ebben segít az empátiagyakorlat, a helyzetgyakorlat, a helyszínpítés, a dilemma, a közös döntés, egy történet dramatizálása, a szerepjáték, a szimulációs játék és a bírósági tárgyalás. A prezentációkészítés oly módon fejleszti a diákok szóbeli szövegalkotási képességét, hogy produktumaikat és mondandójukat úgy kell összeállítaniuk, hogy az átfogóan, rendszerezve és szemléletesen mutassa be munkájuk eredményét. A produktum lehet egy összeállított lista, egy tábló, egy gyűjtemény, egy modell vagy egy számítógépes prezentáció.

A projektmunka során a tanulók általában egy gyakorlati probléma megoldásán dolgoznak kisebb-nagyobb csoportokban. Az eredményt, azaz a közös alkotást pedig be kell mutatniuk tanáruknak és társaiknak.

Mint láthattuk, számos módszer kínálkozik a szóbeli kommunikációs képesség fejlesztésére a földrajzórán, azonban sajnos a gyakorlatban még a tanulók saját elképzeléseinek, véleményeinek, kérdéseinek, kritikáinak megbeszélésére sincs időkeret.

A kérdőívek és az interjúk elemzése értékelése

Projektünk során a fejlesztési tervünk elkészítéséhez kapcsolódóan az volt az egyik célunk, hogy minél alaposabb képet kapjunk, hogy milyen tényezőket kell figyelembe venni annak megalkotásakor. A 2012-es NAT és a 7-8. osztályos, illetve a 9-10. osztályos kerettantervek követelményeinek, elveinek tanulmányozásán és figyelembe vételén kívül szeretnénk volna még képet kapni fejlesztési tervünk elkészítése előtt, hogy még milyen jellemzők, tényezők vannak jelen, melyek az oktatói-nevelői tevékenységet befolyásolják. Ezt azért találjuk fontosnak, mert projektünk során olyan terméket elkészítése volt a cél, mely valóban segítheti a diákokat az ismeretek és a képességek elsajátításában, azaz a tudás megalkotásában.

Az előbbi okokból kiindulva döntöttünk úgy a projektünk megtervezésekor, hogy szeretnénk kérdőívet készíteni olyanok számára, akik már tanulnak/tanultak földrajzot, valamint, hogy földrajztanárokkal is szeretnénk interjút készíteni, annak céljából, hogy minél több nézőpontból legyen rálátásunk a témára. Természetesen ezekkel csak egy szeletét tudtuk megragadni az oktatásban jelenlévő módszereknek és eszközöknek, amelyek a szóbeli megnyilvánuláshoz kapcsolódnak, azonban igyekeztünk ezt minél szélesebb körben megtenni; ezért döntöttünk úgy, hogy nem egy adott intézményben tanuló és nem egy adott életkori szakaszhoz kötődő diákoknak juttatjuk el ezt a kérdőívet.

Az előző gondolatmenethez kapcsolódóan az első kérdésre adott válaszokból is kitűnik, hogy a kitöltők különböző intézménytípusba járnak, ebből adódóan pedig a földrajzhoz kötődő tanulmányaik különböző szakaszában vannak. Ehhez kapcsolódik második kérdésünk is, mely kapcsán arra voltunk kíváncsiak, hogy hány évig tanulta eddig a diák a földrajzot; a kitöltők közel fele a 4, illetve a 6 évet jelölte meg, így tehát sokuknak már számos tapasztalata van, melyet fel tudott idézni az ezek után következő kérdéseknél. Mielőtt a szóbeli megnyilvánuláshoz kötődő információhordozók használatáról érdeklődtünk, szeretnénk volna tudni, hogy a kitöltő diákok hogyan viszonyulnak a földrajzhoz, milyen gyakran szerepelnek szóban az órán, és mennyire szeretik ezeket az alkalmakat. Ezeknek az összevetése látható az 1. *diagramon*. Látható, hogy a kitöltők nagyobb hányada pozitívan viszonyul a földrajz tantárgyhoz, azonban azon tekintetben már jobban megoszlott a jelölhető értékek között a válaszok aránya, hogy a szóbeli szereplés mennyire gyakori és mennyire népszerű a diákok körében. Ezt azért találjuk tanulságosnak, mert egy fejlesztési terv készítése során figyelembe kell venni, hogy a diákok amellet, hogy különböző előismeretekkel kezdik meg földrajz tanulmányaikat, fontos azt is látni, hogy különböző készségekkel, képességekkel is kezdik meg, ezt pedig mind az adott fejlesztési terv készítésénél, mind majd az alkalmazásnál figyelembe kell venni.

A 2. *diagram* a földrajzóra szereplés módjait mutatja be a kitöltők körében. Ebből az látható, hogy a felelés és a rövid tanári kérdésre való válaszadás mellett a kiselőadások tartása is gyakori (a kiselőadások magas aránya kitűnt számunkra az értékelés során, mert saját tapasztalataink alapján arra számítottunk, hogy kevesebben jelölik majd ezt a választ, viszont jó témaválasztás, megfelelő előismeretek és képességek birtokában, és a földrajzóraba megfelelően beépítve ezt jól alkalmazhatónak gondoljuk). A csoportmunkát és az osztálytárs által feltett kérdésre való válaszadást kevesen jelölték meg, melyből azt a következtetést vontuk le, hogy a fejlesztési terv során olyan ötleteket is szeretnénk kitalálni, melyek ezeknek a szerepét, jelenlétét erősítik.

Rákérdeztünk arra is, hogy milyen földrajzi szakterületekhez kapcsolódóan szerepelnének szívesen szóban, ennek kapcsán pedig a 3. *diagramon* látható, hogy közel azonos arányban jelölték mind a négy válaszlehetőséget. Ez azt bizonyítja, hogy a fejlesztési tervnek valóban átfogónak kell lennie,

és, hogy figyelniük kell arra, hogy valóban minden szakterület kapcsán alkalmazható ötleteket találjunk ki és ugyanakkora hangsúlyt fektessünk a tervezéskor mindegyikre.

Az előbbiek mellett azt is fontosnak találtuk, hogy képet kapjunk arról, hogy az egyes információhordozók milyen mértékben vannak jelen az oktatásban, az erről kapott eredményeink a 4. *diagramon* láthatók. Ez alapján azt lehet megállapítani, hogy az információhordozók jelenlétében nincsen hiány az oktatásban, azonban annak kapcsán, hogy melyiket milyen mértékben alkalmazzák már jóval nagyobb különbségek fedezhetők fel. A térképek, grafikonok és ábrák elemzése a kitöltők válasza alapján nagyobb szereppel bírnak, a képek, filmek, rajzok értelmezése, megbeszélése már kevésbé. Ahogy a diagramon is látható a gondolattérképek használata kevésbé elterjedt, pedig ezt jó alapnak gondoljuk a szóbeli szövegalkotás képességének fejlesztéséhez. Ehhez kapcsolódóan úgy gondoltuk, hogy a fejlesztési tervünkbe az eredmények figyelembevételével szeretnénk minél több információhordozó használatát beépíteni, különös tekintettel azokra, melyek kevésbé vannak jelen az oktatásban.

Hogy teljes képet kapjunk arról, hogy mennyire és miként jelenik meg az oktatásban a szóbeli megnyilvánulás, így fontosnak tartottuk, hogy ne csak a diákok véleményét, hanem a szaktanárok véleményét is figyelembe vegyünk. Különböző típusú iskolában egy-egy földrajztanárt megkérdeztünk, hogy ők mennyire tartják fontosnak azt, hogy ne csak írásban, hanem szóban is kérdezzenek diákjaiktól. A tanárok véleménye egyöntetű volt, mind a három iskolában igen fontosnak tartják, hogy minden alkalommal megjelenjen a kommunikáció verbális formája a földrajzórán (felelés, csoportmunka, vagy akár vita formájában). A kommunikáció mindig valamilyen összefüggés-rendszerben folyik, amely meghatározza, hogy milyen jelentést társítunk az üzenetnek. A kontextus elsősorban az osztályterem lesz. Az itt folyó bármilyen szóbeli megnyilvánulás az egész csoport céljait befolyásolja, leginkább információnyújtást szolgál. A három tanár közül kettő kiemelten szólt arról, hogy óráin fontosnak tartja, hogy a kommunikáció az óráin keresztül több szintet is érjen el: a gondolkodás szintjétől egészen a hangos beszédig, majd a kommunikáció rögzítése.

Összességében tehát leszögezhető, hogy a szóbeli megnyilvánulás, a szövegalkotás ma is jelen van a földrajzórán, azoknak elengedhetetlen része. Az iskolai kommunikáció minősége meghatározza, milyen kognitív színvonalat érnek el a diákok a tanulás során, és milyen interperszonális kapcsolat alakul ki a tanárok és a diákok között.

Fejlesztési terv az 5-10. évfolyamos korcsoportok számára

	Az 5-10. évfolyamos korcsoportok		
	5-6. osztály	7-8. osztály	9-10. osztály
A fejlesztési terv feladatai	1. Az alföldi gulyák nyomában	1. Idővonal	1. Naprendszerünk bolygói
	2. Postaváró	2. Pénzváltó	2. Térképismeret
	3. A tokaji szőlőhegyen	3. Iránytű	3. A légkör szerkezete
	4. Tikk-takk bumm	4. Mutasd be jelkulccsal!	4. Kőzetan – „Milyen kőzet ez?”
	5. Térképi beszédértés	5. Történetmesélés gondolattérképpel	5. Talajtípusok
	6. Ki vagyok én?	6. Folyamatok bemutatása	6. Magyarországi régiók jellemzői
	7. Térképrajzolás	7. Utazzunk!	7. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei

A feladatok bemutatása

5-6. osztály

1. Az alföldi gulyák nyomában

Feladat előkészítése: A diákok, amikor bejönnek az órára kapnak a kezükbe egy tárgyat/ szót, ami kapcsolódik az Alföldhöz.

Feladat: Alakítsunk egy kört! Vajon, hogyan kapcsolódhat az Alföldhöz az a szó vagy tárgy, amit kaptál? Egy mondatban próbáld meg elmondani osztálytársaitoknak. Aki már mondott egy mondatot a tárggyal, szóval kapcsolatban, tegye be a kör közepére tárgyat/ a szót.

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: egyéni munka

Fejlesztési cél: az Alföldhöz, mint nagytájhoz kapcsolódó ismeretek előhívása, rögzítése; az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A kör alakítása során az együttműködési képesség fejlesztése, illetve az empátiára való nevelés.

2. Postaváró

Feladat előkészítése: Az alábbi szöveget súgja a tanár a sor végén álló gyermeknek: „*A nagy kiterjedésű, füves puszta jó élőhely az állatok számára. A homokos talajban könnyű mélyre ásni. A növényzet főleg fű. A nyári szárazság nagy megpróbáltatás az állatok számára.*”

Feladat: A tanulók egy sorba állnak, egymás mögé a teremben. A tanár a leghátsó gyermek fülébe súgja a fent leírt mondatokat egyesével, amit a diákok egymásnak tovább súgnak. A legelső gyermek pedig leírja a hozzá eljutott mondatokat egy lapra, majd a játék végén felolvassa a kapott mondatokat, így ellenőrizzük, hogy minden mondat tartalmilag egyezik a tanár által súgott mondatokkal.

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: csoportmunka

Fejlesztési cél: anyanyelvi kompetencia fejlesztése; memóriafejlesztés

3. A tokaji szőlőhegyen

Feladat előkészítése: 4. osztályban tanult dal ismétlése: *A tokaji szőlőhegyen két szál vessző. Szél fújja, fújdogálja, harmat hajdogálja. Hol a tyúknak a fia? Talán mind fel kapdosta. Csűr ide, csűr oda, kas ki bárány, kas oda.*

Feladat: Énekeljük el az A tokaji szőlőhegyen dalunkat és játszunk is hozzá! Miközben énekeljük a dalt figyeljetelek, hogy milyen szavakat tudtok kiemelni belőle, ami fontos lehet természetismereti szempontból? Indokoljátok meg, hogy miért választottátok azt a szót?

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: csoportmunka, egyéni

Fejlesztési cél: anyanyelvi kompetencia fejlesztése; memóriafejlesztés; mozgás koordinációfejlesztése

4. Tikk-takk bum

Feladat előkészítése: A tikk-takk bumm játék bombája szükséges a játékhoz.

Feladat: Alakítsunk egy nagy kört az osztályteremben. A körközepén levő kártyákon különféle természetismereti fogalmak vannak (pl. Föld, térkép, iránytű, stb). Akinél éppen a „bomba” van, annak az adott szóhoz kapcsolódóan egy másik szót kell mondani, ami legelőször eszébe jut. A játék addig megy míg a „bomba” fel nem robban, nem halkul el. Ekkor az a játékos, akinél felrobbant a bomba, az kapja meg a legfelső kártyát a körközepéről. Az a tanuló nyer, akinek a legkevesebb kártyája van.

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: csoportmunka, egyéni

Fejlesztési cél: anyanyelvi kompetencia fejlesztése; mozgáskoordináció, asszociációs játék

5. Térképi beszédértés

Feladat előkészítése: Minden tanuló megkapja az alábbi térképet.

Feladat: Gondoljatok egy olyan állatra, építményre, szimbólumra, ami térképen szerepel. Próbáljátok meg társaitoknak az égtájak segítségével meghatározni, mire is gondoltatok? Hol található? A-tól(égtáj) felé. Az elsőt a tanár mondja, ezzel is megmutatva játékot. Amely gyermek kitalálja, az fog gondolni a következő állatra, építményre, objektumra. Az a gyermek választ a jelentkezők közül, aki épp gondolt.

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: egyéni

Fejlesztési cél: anyanyelvi kompetencia fejlesztése; az égtájak fogalmának elmélyítése, gyakorlása

6. Ki vagyok én?

Feladat előkészítése: A táblára felír a tanár a hegyvidék-dombvidék témakörből fogalmakat, neveket.

Feladat: Felírtam a táblára fogalmakat, kaptok egy-két percet, hogy megjegyezzétek a fogalmakat. A játék a következő lesz: Kihívok valakit a tábla elé, aki háttal áll a táblának és ki kell találni, hogy melyik szóra gondolt az osztály. Az osztály állításokat fog mondani a fogalommal kapcsolatban és így kell kitalálni a gondolt fogalmat.. Amikor azt mondom: HOPP!! Akkor, aki a táblán áll megfordul és rámutat a fogalomra, és mondja is. Ki szeretne elsőként jönni?

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: csoportos

Fejlesztési cél: anyanyelvi kompetencia fejlesztése, memóriafejlesztés a fogalmak, személyek ismétlése, meghatározások alkotása egy-egy fogalomról,

7. Térképrajzolás

Feladat előkészítése: Az alábbi 2 térképet osztom ki a diákoknak.

Feladat: Párok utasításának segítségével rajzoljátok le a kapott térképbe a hiányzó részeket. Az utasításban próbáljátok meg égtájak segítségével meghatározni az objektum helyzetét és viszonyát.

Célcsoport: 5-6. osztály

Munkaforma: páros munka

Fejlesztési cél: anyanyelvi kompetencia fejlesztése, égtájak gyakorlása, vizuális kompetenciafejlesztése

7-8. osztály

1. Idővonal

Feladat előkészítése: a feladat során a diákok a tanteremben elhelyezett idővonal segítségével ismerik meg a földtörténet eseményeit. A feladathoz kapcsolódóan praktikus a termet átrendezni például úgy, hogy a padok nem sorokban, hanem körben vannak, így megkönnyítve a közös munkát. Ez az osztály létszámát és a terem adottságait figyelembe véve tervezést igényel. A feladat során a csoportoknak előre elkészített idővonalakra, valamint az azokra jellemző főbb élőlényeket, eseményeket ábrázoló képekre, illetve kőzetekre van szükségük. Továbbá minden diák leírást kap, mely segítségével a kapott képeket, kőzeteket el tudják helyezni az idővonalon.

Feladat: a diákok csoportokban dolgoznak a kapott földtörténeti szakaszokon (a csoportalakítás függ az osztály létszámától, de 4-5 csoport kialakítása a praktikus). A diákok a kapott szöveg segítségével elhelyezik a képeket, kőzeteket az idővonalon. Majd a csoportok tagjai bemutatják azokat. Ezután tanári kérdések segítségével megtörténik az ok-okozati viszonyok feltárása, az időtartamok érzékeltetése.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: csoportos és egyéni munka

Fejlesztési cél: az ok-okozati viszonyokat feltáró gondolkodási folyamat fejlesztése, a geológiai jellegű változások közötti kapcsolatok megértése, a földtörténeti folyamatok időtartamának érzékeltetése, a kommunikáció fejlesztése csoporton belül és a csoportok között egyaránt.

2. Pénzváltó

Feladat előkészítése: cetlik készítése szükséges a csoportalakításhoz. Ezen azok a fizetőeszközök szerepelnek, melyek a feladathoz kötődnek (euró, dollár, angol font és cseh korona).

Feladat: a diákok megkapják a cetliket, majd megtörténik a fizetőeszközök felismerése és annak megbeszélése, hogy mely országokban használják ezeket. Ezután a diákok csoportokat alakítanak a cetlik segítségével. Majd az a feladatuk, hogy eljátsszák, hogy szeretnének elmenni nyaralni egy olyan országba, ahol használatban van az adott fizetőeszköz. Mindeközben alkalmazniuk kell helyesen az ide kötődő fogalmakat, ilyen az árfolyam, a valuta, a vétel és az eladás, megértésre kerül a nemzeti és a közös valuta fogalma. Az árfolyamot a vétel és az eladás kapcsán a tanár megadja a diákoknak. Azután a csoport azon tagjai, akik megfigyelőként vesznek részt a helyzetgyakorlatban beszámolnak az osztály előtt a pénzváltás folyamatáról, az ehhez kötődő fogalmak helyes használata ekkor szintén fontos szempont.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: csoportos és egyéni munka

Fejlesztési cél: a valutaváltás folyamatának megértése, a kötődő fogalmak helyes használata úgy, hogy a mindennapi életből vett helyzetet játszanak el, illetve figyelnek meg. Emellett a kreativitás és az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a cél csoportos és egyéni formában.

3. Iránytű

Feladat előkészítése: a tanár Észak-Amerika kapcsán hoz be az ottani kultúrára jellemző tárgyakat az osztályba (például szuperhősök figuráit, a Star Wars filmsorozathoz, a Halloween ünnepéhez vagy épp a sporthoz kötődően), majd ezeket az osztály több pontján elhelyezi. Egy másik lehetőség, hogy képek formájában történik meg az amerikai kultúra jellemzőinek szemléltetése.

Feladat: az a diákok feladata, hogy a különböző tárgyak helyzetét a teremben egymáshoz viszonyítva földrajzi fogalmak segítségével írja le, azaz égtájak megnevezésével (emiatt fontos,

hogy megfelelő mennyiségű tárgy/kép legyen a teremben, mert például túl kevés esetén a feladat túl egyszerűvé válik), a többieknek pedig ki kell találniuk melyik elhelyezett tárgyra gondolt az elbeszélő. Az első tárgy helyzetét a tanár írja le szemléltetve így a diákoknak a játékot, majd mindig az következik, aki az előzőt kitalálta.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: egyéni munka

Fejlesztési cél: a feladat során a térbeli tájékozódási képesség fejlesztése a cél a játék szerinti kommunikációs technika segítségével.

4. Mutasd be jelkulccsal!

Feladat előkészítése: a feladat során a diákok az atlaszt használják.

Feladat: az atlaszoknak azon részét használják a diákok, mely a tanult kontinenshez kötődik. Párosával dolgoznak együtt, a tanár kijelöli számukra, hogy a kontinenshez kapcsolódóan mely típusú térképeket tanulmányozzák. Ezután a párok a jelkulcs segítségével az adatokat leolvassák a térképekről és állításokat fogalmaznak meg. Például egy adott növény jelenlétének az oka a domborzati, az éghajlati adottságok, illetve az ott található talaj jellemzőitől egyaránt függ. Mivel ez előzetes ismereteket igényel összefoglaló órán alkalmazható jól. A párok közösen találják meg az előbb leírthoz hasonló kapcsolatokat, majd azok megbeszélésre, összegzésre, rendszerezésre kerülnek.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: páros és egyéni munka

Fejlesztési cél: a térbeli tájékozódás képességének fejlesztése, a természet- és társadalomföldrajzi lényeges kapcsolatok megértése, az információk szóbeli rendszerezésének fejlesztése páros és egyéni formában.

5. Történetmesélés gondolattérképpel

Feladat előkészítése: a diákoknak a tanár előre kioszt utazással kapcsolatos történeteket: ezek lehetnek utazással kapcsolatos interneten megosztott leírások, valamint a történelem során fennmaradt utazási naplók egyaránt (például a nagy földrajzi felfedezések kapcsán). A történetekben szereplő információkat fontos előzetesen ellenőrizni, valamint olyanokat választani, melyekben pontosan meghatározott helyekhez kötődően valósult meg a történet leírása, emellett egyéb olyan információk is leírásra kerülnek, mely a diákok földrajzhoz kötődő ismereteit előhívja, valamint gyarapítja (például az éghajlattal, a társadalmi és gazdasági helyzettel kapcsolatban). Ezenfelül a diákok csoportonként kapnak A3-as méretű papírokat és színes filctollakat.

Feladat: a feladat során csoportonként különböző történeteket kapnak a diákok. A diákok elolvassák azokat önállóan, majd közösen készítik a gondolattérképet. Ezután tanári irányítással minden csoport megkapja egy másik csoport elkészített gondolattérképét, melynek a tanulmányozása után beszámolnak arról az egész osztály előtt.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: csoportmunka

Fejlesztési cél: a szövegértési képesség fejlesztése, a csoporton belüli közvetlen kommunikáció, valamint a csoportok közötti kommunikáció fejlesztése gondolattérkép segítségével. A feladat a kontinensek jellemzőinek megismerése és azok összehasonlítása kapcsán jól alkalmazható, tehát további cél a térbeli szemlélet fejlesztése és az ok-okozati viszonyokat feltáró gondolkodási folyamat fejlesztése.

6. Folyamatok bemutatása

Feladat előkészítése: a diákok aszerint rendeződnek csoportokba, hogy mely folyamathoz kapcsolódóan kell majd együtt dolgozniuk társaikkal, ábrák, melyek a folyamatokat mutatják. Természetföldrajzi jellegű folyamatok: aprózódás, mállás, a kőszén képződése. Társadalomföldrajzi jellegű folyamatok: túllegeltetés (ahhoz kapcsolódóan az elsivatagosodás, itt jelenik meg az ennél felsoroltak közül leginkább a természeti tényezők szerepe), iparvidék kialakulása, urbanizáció (városodás és városiasodás folyamatának megkülönböztetésének a gyakorlása megtörténik), ipari szerkezetváltás.

Feladat: a diákok csoportjai megkapják egy-egy folyamat nevét. Először közösen végiggondolják, hogy ez milyen körülmények között jöhet létre, majd azt, hogy ennek milyen részfolyamatai vannak. Ezután a többi csoportnak jellemzik ezt a folyamatot, Minden csapattag a folyamat egy-egy részét, jellemzőjét mondja el, és mindenkinek részt kell vennie a bemutatásban. Az osztály többi része a kapott információk segítségével kitalálja az adott folyamat nevét.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: csoportmunka

Fejlesztési cél: az együttműködési képesség fejlesztése és az anyanyelvi kompetencia fejlesztése, a részmozzanatok egymás közötti kapcsolatainak megértése

7. Utazzunk!

Feladat előkészítése: a diákok kapnak koordinátákat magyarországi településekhez kötődően. Négy csoport kerül kialakításra, így a diákok négy olyan város koordinátáit kapják meg, melyek hazánk idegenforgalma szempontjából jelentősnek számítanak (például: Eger, Sopron, Esztergom, Gyula). Emellett kiosztásra kerülnek olyan a mindennapokból vett szituációk, amiket figyelembe véve kell gondolkodniuk a feladat során (fiatal baráti társaság, családok utazása, üzleti célból utazók, idős házaspár utazása).

Feladat: A csoportok minden tagja megkeresi a Google Maps segítségével, hogy mely városokat kapták. Majd ehhez kapcsolódóan a világháló segítségével a kapott szituációkat és a lehetséges célokat végiggondolva keresnek a világhálón az adott településhez kapcsolódóan olyan létesítményeket, rendezvényeket, melyek idegenforgalmi szempontból fontosak. A csoporton belüli kommunikáció által elkészült produktumok (készülhet plakát, prezentáció formájában vagy a Google Drive segítségével egyaránt) ezután bemutatásra kerülnek.

Célcsoport: 7-8. osztály

Munkaforma: csoportmunka

Fejlesztési cél: az idegenforgalomhoz kötődően az ismeretek rendszerezése, emellett a képességek fejlesztése a digitális kompetenciához és az anyanyelvi kommunikációhoz kapcsolódóan. Valamint a csoporton belül és a közösség egésze előtt a szóbeli kommunikációs képességek fejlesztése a cél. Az előbbihez kapcsolódóan a kollaborációnak van fontos szerepe, hiszen a csoporttagok az elkészülő feladat egyes részeiért felelősek az információ megkeresése kapcsán, és a feladat sikeres megvalósításában a kreativitás mellett a hatékony információcsere és a közös döntés sikerességének fontos szerepe van.

9-10. osztály

1. Naprendszerünk bolygói

Feladat előkészítése: 8 csoport kialakítása. Minden csoport kap egy írott szöveget a Naprendszerünkben található 1-1 bolygóról és minden csoporttag kap hozzá egy feladatlapot, amelyeken a szöveggel kapcsolatos kérdések szerepelnek.

Feladat: A csoport tagjai értelmezik az olvasott szöveget és megválaszolják a feladatlap kérdéseit. Erre 8 perc áll rendelkezésükre. Az idő lejártával új csoportkialakítás következik, úgy, hogy olyan gyermekek alkossanak egy csoportot, akik különböző bolygókról olvastak. Ha ez megtörtént minden tanuló egyesével három percben bemutatja a bolygóját a többieknek, akik a füzetükben jegyzik az elhangzottakat. A bemutatáshoz használhatják a kitöltött feladatlapjukat, hiszen azon kell rögzíteniük a kulcsinformációkat, amelyeket mindenképpen tudniuk kell.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Csoportmunka, egyéni munka

Fejlesztési cél: Naprendszerünk bolygóinak a megismerése, legfontosabb jellemzők elsajátítása. A diákok szövegértési és szövegalkotási képességének fejlesztése, a lényegkiemelés elsajátítása.

2. Térképismeret

Feladat előkészítése: 4 fős csoportok kialakítása. Térkép, vonalzó, iránytű biztosítása.

Feladat: Minden csoport megkapja egy fiktív személy levelét, aki Budapestről indult, és aki levelében nyomokat hagyott, hogy merre járt. A feladat lényege kitalálni, hova érkezett főhősünk. A feladat végeztével minden csoport ismerteti a végállomást és azt, hogyan jutottak erre a megoldásra, hogyan gondolkodtak, milyen eszközöket használtak.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Csoportmunka

Fejlesztési cél: A szövegértelmezés és térképolvasás készségének a fejlesztése. Az irányok, fokhálózat, iránytű használatának gyakorlása. A szóbeli ismeretközlés, a tájékozódási képesség, a földrajzi kulcsszavak használatának fejlesztése.

3. A légkör szerkezete

Feladat előkészítése: Videó vetítése a légkör szerkezetéről, csoportok létrehozása és feladatlapok kiosztása.

Feladat: Minden csoport a saját feladatlapján szereplő szempontokat kell, hogy megválaszolja a videó megnézése során. A videó végével minden csoport kap 3 perc megvitatási időt, majd sorban, a csoportok 1-1 tagja ismerteti az osztálynak a megfigyelésüket a videóból látottakról.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Csoportmunka, egyéni munka

Fejlesztési cél: Memóriafejlesztés, anyanyelvi kompetencia fejlesztése.

4. Kőzetan – „Milyen kőzet ez?”

Feladat előkészítése: Kőzetminták, tű, tükör, lupe, ecetsav biztosítása.

Feladat: A tanulók párosával kapnak 1-1 kőzetmintát, amelyet 7 percig vizsgálhatnak. Előzetes tudásuk és a biztosított eszközök segítségével meg kell állapítaniuk a kapott minta nevét. Az idő lejártával a párosoknak be kell mutatniuk a kőzetmintát, amelyet elneveztek. Továbbá el kell mesélniük az osztálynak, hogyan kezdtek vizsgálódni, milyen eszközöket használtak, milyen

szempontok szerint kezdték a munkát, stb. A vizsgálat eredményét a páros tagjai külön-külön értékelik, saját látószögükből mondják el a kísérletet, melyet az osztály aztán közösen megvitat.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Páros munka, egyéni munka

Fejlesztési cél: Anyanyelvi és szövegalkotás kompetencia fejlesztése, a problémamegoldó képesség fejlesztése.

5. Talajtípusok

6.

Feladat előkészítése: Csoportok létrehozása, különböző talajminták előkészítése

Feladat: Minden csoport kap 1-1 talajtípust és egy feladatlapot. A feladatlapon szempontok vannak, amelyek szerint vizsgálni kell az adott mintát. A munka végeztével a csoport tagjainak össze kell foglalni a tapasztaltakat és ezt prezentálni az osztálynak.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Csoportmunka, egyéni munka

Fejlesztési cél: Anyanyelvi kompetencia és problémamegoldó készség fejlesztése. Az elemzési szempontok gyakorlása.

7. Magyarországi régiók jellemzői

Feladat előkészítése: 7 csoport létrehozása, amely során minden csoport az ország egy adott régióját képviseli. Szövegek kiosztása az egyes régiók mellé. Tabletek és internet biztosítása.

Feladat: A csoport tagjai értelmezzék a szöveget és a tableteken készítsenek egy gondolattérképet, amelyet feltöltenek az osztálycsoportba. Az idő lejártával az egyes csoportok kiállnak az osztály elé, a gondolattérképük kivetítésre kerül és azt a feladatot kapják, hogy mutassák be saját régiójukat. Fontos, hogy a csoport minden tagjának mondania kell valamilyen információt, tehát senki sem maradhat szótlannal.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Csoportmunka, egyéni munka

Fejlesztési cél: A szövegértési és kommunikációs képesség fejlesztése. A csoportmunka, a tervező készség fejlesztése.

8. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei

Feladat előkészítése: Videó előkészítése, tábla, projektor.

Feladat: Az ember bioszféra átalakító tevékenységéről szóló videó vetítése. A környezetszennyezés és pusztítás bemutatása. A videó végeztével beszélgetés az osztállyal a látottakról. Párosával ötleteket gyűjteni, hogyan tehetnek ők a környezetterhelés csökkentésére és ezeket az ötleteket megosztani az osztállyal.

Célcsoport: 9-10. osztály

Munkaforma: Páros munka

Fejlesztési cél: A környezettudatosságra történő nevelés. Fontos, hogy a diákokban kialakuljon egy környezettudatos fogyasztói magatartás, amellyel kevésbé terhelik meg a bolygónkat, és amelyet a környezetükben élők számára is kommunikálnak.

Felhasznált irodalom

- Makádi Mariann: Kompetenciafejlesztő földrajztanítás. Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK FFI Földrajztudományi Központ, Budapest. 2015.
- Makádi Mariann, Farkas Bertalan Péter, Horváth Gergely: Tanulási-tanítási technikák a földrajztanításban. Eötvös Loránd Tudományegyetem. 2013.
- Horváth Miklós, Molnár László, Szentirmainé Brecksok Mária: Természetismeret 5. tankönyv. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 2015.
- Kropog Erzsébet, Láng György, Mándics Dezső, Molnár Katalin, Ütőné Visi Judit: Természetismeret 6. tankönyv. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 2014
- Alexa Péter, Gruber László, Szöllősy László, Ütőné Visi Judit: Földrajz 7. tankönyv. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 2015.
- F. Kusztor Adél, Pokk Péter, Szöllősy László: Földrajz 8. tankönyv. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 2016.
- Arday István, Sáriné Gál Erzsébet, Nagy Balázs: Földrajz 9. tankönyv. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 2015.
- Arday István, Kőszegi Margit, Sáriné Gál Erzsébet, Ütőné Visi Judit: Földrajz 10. tankönyv. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 2015.
- Nemzeti alaptanterv (2012)
https://ofi.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf
- Kerettanterv – Természetismeret 5-6. évfolyam
http://geogo.elte.hu/images/downloads/2_Dokumentumok/2.2_Kozoktatatasi_tantervek_kov_etelmenyrendszerek/Kerettantervek/Kerettanterv_Termeszetiismeret_5-6_2014.pdf
- Kerettanterv – Földrajz 7-8. évfolyam
http://geogo.elte.hu/images/downloads/2_Dokumentumok/2.2_Kozoktatatasi_tantervek_kov_etelmenyrendszerek/Kerettantervek/Kerettanterv_Foldrajz_7-8_2014.pdf
- Kerettantervek – Földrajz 9-10. évfolyam
http://geogo.elte.hu/images/downloads/2_Dokumentumok/2.2_Kozoktatatasi_tantervek_kov_etelmenyrendszerek/Kerettantervek/Kerettanterv_Foldrajz_9-10_gimnazium.pdf
http://geogo.elte.hu/images/downloads/2_Dokumentumok/2.2_Kozoktatatasi_tantervek_kov_etelmenyrendszerek/Kerettantervek/Kerettanterv_Foldrajz_9-10_szakkozepiskola.pdf

Mellékletek

1. melléklet: projektterv

Feladatok	Határidő	Kitűzött cél	Eszközök	Értékelési mód	Felelős
Projektterv elkészítése	2017.09.29.	A projekt menetének alapos átgondolása, az erről készült terv leadása A csoporton belüli szerepek kijelölése	Geogo.elte.hu oldalon található anyagok, feladatkiírás, számítógép	Közös értékelés	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
Projektterv beadása	2017.10.02.	A projektterv határidőre történő elkészítése és elküldése		A tanár által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
Irodalomgyűjtés	Folyamatos	Megfelelő minőségű és mennyiségű szakirodalom összegyűjtése	könyvtár, internet, számítógép	a csoport tagjai által	Horváth Ádám Szűcs Rita
Előzetes terepi információgyűjtés (résztéma kidolgozása)	2017.10.10.	A szövegalkotás fejlesztési rendszerének használata napjaink a közoktatásban (3 iskola felmérése)	Számítógép, papír alapú kérdőív, interjúkészítéshez szükséges eszközök	grafikonok és diagramok elemzése által	Magyar Anett Vásárhelyi Dalma
A projekt részfeladatainak megtervezése, kivitelezése	2017.10.15.	A szövegalkotás fejlesztési rendszerének tudatos felmérése 3 közoktatási intézményen keresztül	Az elkészült kérdőívek és az azokról készült kiértékelés, szakirodalom	A csoport által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
A projekt egy résztémájának beadása	2017.10.16.	A részfeladat határidőre történő elkészítése és elküldése		A tanár által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
A projekt további részfeladatainak megtervezése, kivitelezése	2017.11.06.	A részfeladatok építése a kiértékelt adatokra, koherens, egészet alkotva a felmért terepi munkával	Egyedi ötleteink kivitelezése, szakirodalom, számítógép,	A csoport által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma

			papíralapú munkához szükséges eszközök		
A prezentáció előzetes tervezése	2017.11.13.	A projekttermék előzetes megbeszélése, prezentáció design megtervezése (megfelelő, esztétikus, pontos), felelősök kijelölése	számítógép	A csoport által	Horváth Ádám Vásárhelyi Dalma
A részfeladatok véglegesítése, értékelése, újbóli átgondolása	2017.11.15.	A saját ötletek értékelése szakirodalmi háttér segítségével	számítógép internet szakirodalom	A csoport által	Magyar Anett Szűcs Rita
Projektnapló elkészítése	2017.11.18.	A kapott eredmények értékelése és rögzítése. Az írásmű elkészítése, amely tartalmazza a kérdésfelvetésünket, az előzetes kutatást és az arra épülő fejlesztési tervünket, illetve annak eredményeit, valamint az ezekről szóló összegzésünket.	számítógép, internet, szakirodalom, Földrajz tankönyvek (OFI és Mozaik), a kérdőív eredményei,	A csoport által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
Projektnapló beadása	2017.11.20.	A projektnapló határidőre történő elkészítése és elküldése		A tanár által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
Prezentáció elkészítése	2017.11.25.	A megfelelő (esztétikus, pontos stb.) prezentáció összeállítása.	Internet, számítógép, szakirodalom	A csoport által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma
A projektünk bemutatása	2017.11.27.	A prezentáció igényes előadása, kutatásunk és fejlesztési tervünk pontos és világos ismertetése	számítógép, projektor	A tanár által	Horváth Ádám Magyar Anett Szűcs Rita Vásárhelyi Dalma

2. melléklet: a kérdőívek kiértékelése

A kérdőívet összesen 22 fő töltötte ki.

1. Hova jártál/jársz iskolába? (általános, gimnázium, szakközépiskola)

A kérdőívet kitöltők közül:

- 3 fő „általános iskolába” jár/járt
- 15 fő „gimnáziumba” jár/járt
- 1 fő „szakiskolába” jár/járt
- 1 fő „alternatív iskolába” jár/járt
- 1 fő „vegyes iskolába” jár/járt (6 vagy 8 osztályosba)

2. Hány évig tanultál földrajzot?

A válaszadók közül:

- 1 fő 1 évig
- 4 fő 2 évig
- 2 fő 3 évig
- 5 fő 4 évig
- 1 fő 5 évig
- 5 fő 6 évig
- 1 fő 7 évig
- 2 fő 8 évig
- 1 fő „amíg lehetett”

3. Mennyire szeretted általános iskolában a földrajzot? Értékelj 1-9-es skálán magad. 1-es a nagyon nem szerettem, 9-es a kedvenc tárgyaim egyike volt/van.

A válaszadók közül:

- 2 fő értékelte „1”-re
- 1 fő értékelte „5”-re
- 6 fő értékelte „6”-ra
- 5 fő értékelte „7”-re
- 3 fő értékelte „8”-ra
- 5 fő értékelte „9”-re

4. Mennyire szeretsz mások előtt szóban megnyilvánulni a tanóra keretében? Értékelj magad 1-9-es skálán. 1-es nagyon nem szeretek.

- 3 db 1-es
- 5 db 2-es
- 1 db 3-as
- 1 db 4-es
- 2 db 6-os
- 4 db 7-es
- 3 db 8-as
- 3 db 9-es

5. Milyen gyakran szoktál szóban szerepelni a földrajzórán? Milyen gyakran szerepeltél szóban földrajzórán? Értékelj magad 1-9-es skálán: 1-es egyáltalán nem, 9-es minden órán többször „csak én” szerepeltem.

- 4 db 1-es
- 3 db 2-es
- 2 db 3-as
- 2 db 4-es
- 3 db 5-ös
- 6 db 6-os
- 2 db 9-es

6. Milyen módon tudtál/tudsz szóban megnyilvánulni földrajzórán?

- Csoportmunka: 6 fő
- Rövid tanári kérdésre való válaszadás: 15 fő
- Kiselőadás: 13 fő
- Kérdést tesz fel órán: 10 fő
- Osztálytársad által feltett kérdésre válaszadás: 6 fő
- Felelés: 15 fő

7. Kaptál/kapsz-e visszajelzést a tanárodtól a szóbeli szereplésedért? Ha igen, akkor milyen formában?

A kérdésre 19 írásbeli válasz érkezett. 15 fő „igent” és 4 fő „nemet” mondott.

- 13 főt „szóban”
 - 2 főt „írásban”
 - 4 főt „jeggyel”
- értékelt a tanáruk.

8. Milyen témák kapcsán szoktatok beszélgetni a földrajzórán?

Erre a kérdésre nem mindenki adott választ.

- 2 fő földrajzi témák
- 1 fő politikai témák
- 1 fő olajválság
- 3 fő gazdaság
- 1 fő térkép
- 1 fő népesség

- 2 fő Magyarország földrajza
- 2 fő mindenféléről

9. Az alábbiak közül mely téma az, amelyről szívesen beszél/beszélne földrajzórán?

- Természetföldrajz: 6 fő
- Társadalomföldrajz: 8 fő
- Gazdaságföldrajz: 8 fő
- Természet- és társadalomföldrajz: 5 fő

10. Milyen gyakran szoktatok gondolattérképet készíteni a földrajzórákon? Milyen gyakran készítettetek?

- 20 fő: nincs jelen az órán
- 2 fő: jelen van az órán

11. Szoktatok-e az alábbiakat közösen szóban elemezni?

Válaszlehetőségek:	Nincs jelen az órán	Jelen van az órán
Ábra	3 fő	17 fő
Térkép	0 fő	19 fő
Grafikon	3 fő	15 fő
Rajz	1 fő	6 fő
Kép	0 fő	10 fő
Film	0 fő	7 fő

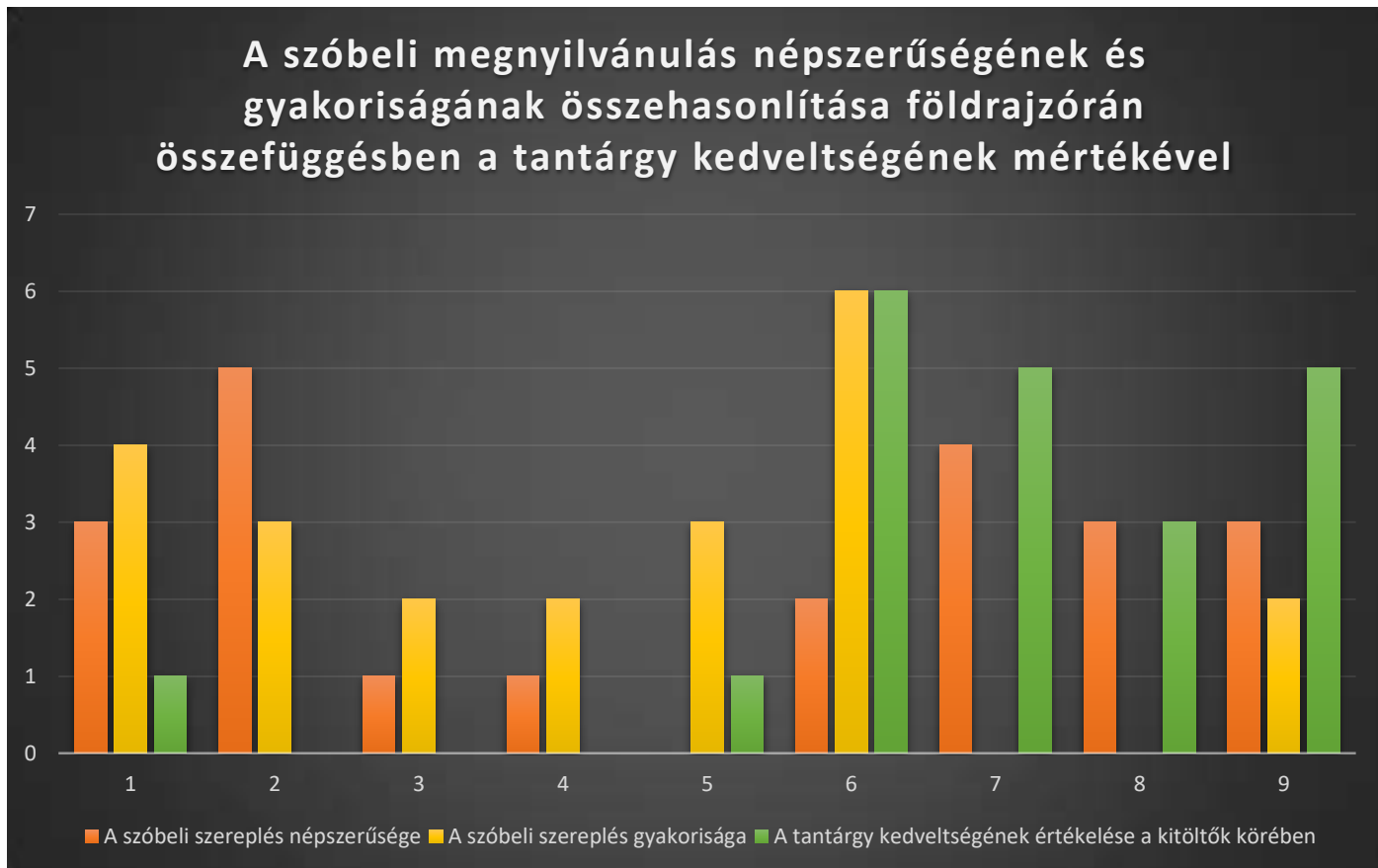
12. Földrajzóra tanulóidból van olyan szóbeli szereplésed, amire szívesen visszaemlékezel? Ha igen, akkor milyen szituációban szerepeltél szóban?

Mivel az érkezett válaszokat statisztikailag nem lehet reprezentálni, idézem a kitöltők válaszait:

- „Egyszer megtartottam egy egész órát gazdaság-energetika témában.”
- „Az előző kérdésnél nem engedte csak a soha és a mindig választ, pedig grafikonokat, ábrákat kb. havonta egyszer elemeztünk a föcitanáral :D Frontális. Oktatás. Volt.”
- „Nincsen”
- „Felelések, kiselőadások, válaszadások.”
- „Felelésekre :D”
- „Nem igazán emlékszem egy-egy kiemelkedőre”
- „Nincs”
- „Turizmus földrajzból szakmai vizsgán.”
- „Felelés”
- „Szorgalmi feladatok általános iskolában, pl. Európa összes fővárosát megtanulni”
- „Előadás”

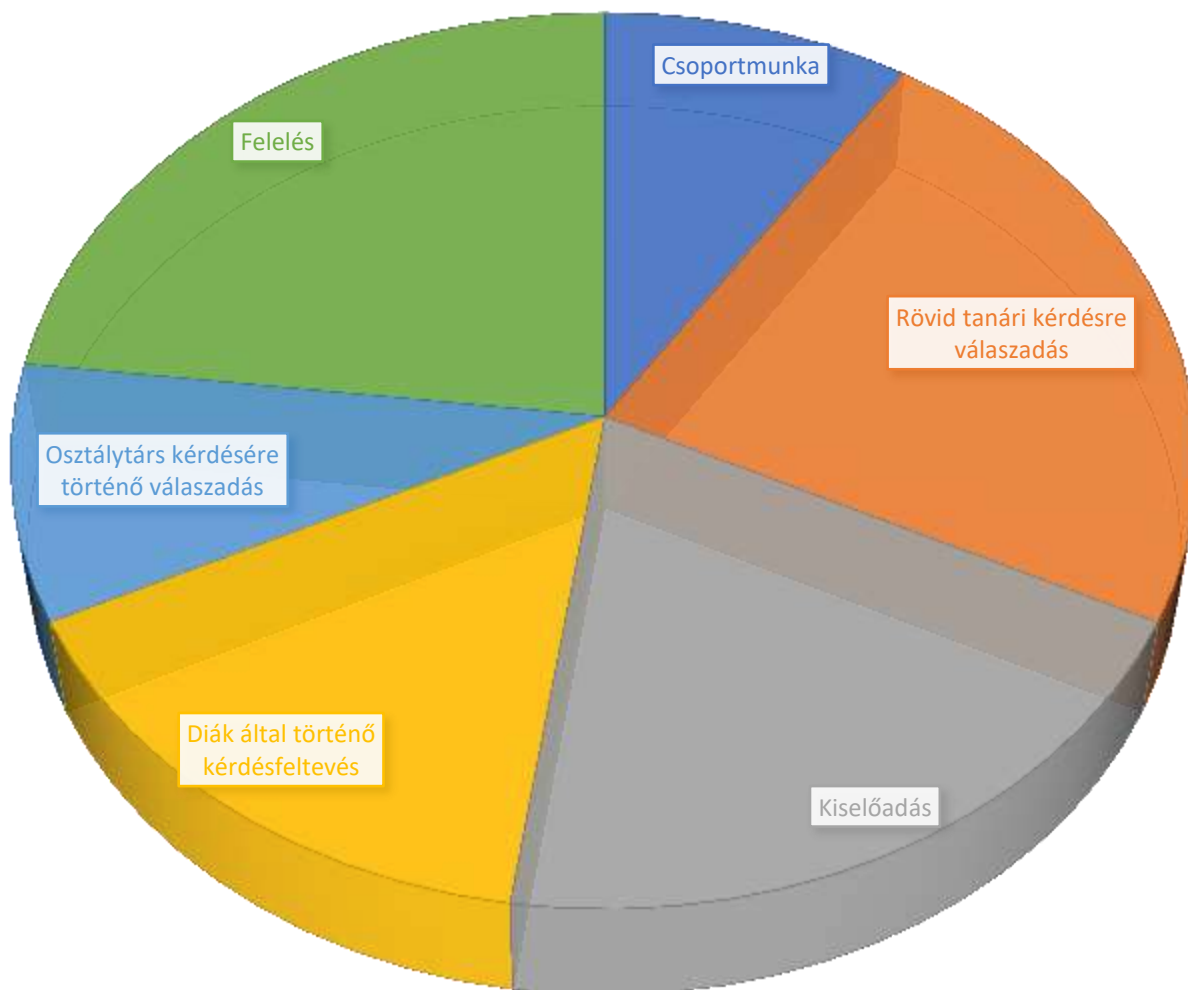
3. melléklet: a kérdőívek alapján elkészített diagramok

1. diagram

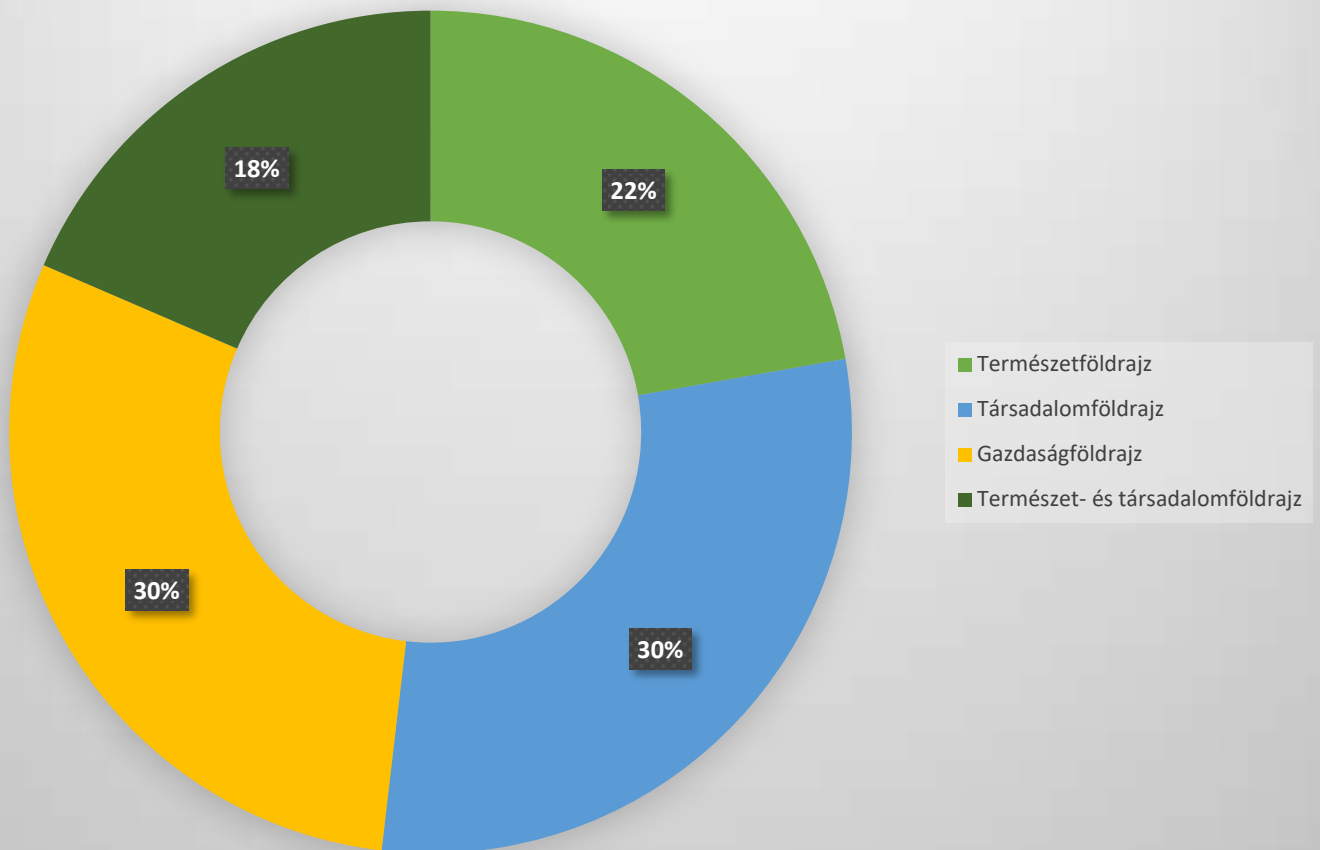
A felmérés mindkét kérdésnél 1-től 9-ig terjedő skálán történő válaszadással történt. (1-„egyáltalán nem szeretek szerepelni”/”egyáltalán nem szoktam szerepelni”, 9-„különösen szeretek megnyilvánulni, akár egyedüliként is”/”minden órán szoktam szerepelni, akár egyedüliként is”)

A FÖLDRAJZÓRAI SZEREPLÉS MÓDJAINAK JELENLÉTE AZ OKTATÁSBAN

3. diagram

A szóbeli szereplésre való igény, annak népszerűsége földrajzi szakterületekkel összefüggésben

4. diagram

